

Rekonštrukcia verejných priestranstiev na JuriĽovom námestí

Zadanie pre architektonicko-krajinársku súťaž

Obsah

Úvod	3
Širšie vzťahy a urbanistické návaznosti	5
Historický kontext karlovej Vsi	7
Urbanistický koncept sídliska Karlova Ves	9
Jurigovo námestie	10
Urbanistický koncept Jurigovho námestia	10
Súčasný stav Jurigovho námestia	13
Doprava a mobilita	15
Pešia lávka ponad karloveskú ulicu	15
Vlastníctvo plôch a objektov	16
Drobná architektúra, umenie vo verejnom priestore	17
Atypický mezonetový bytový dom	20
Fontána na jurigovom námestí	21
Požiadavky na riešenie	23
Vízia	23
Povrchy (spevné, nespevnené) a narábanie s dažďovou vodou	24
Bezbariérovosť	24
Zeleň	25
Vytvorenie klimatického komfortu (tieň, ochladzovanie priestoru)	25
Mobiliár	25
Osvetlenie	25
Umelecké dielo návrh	26
Objekt s obchodnými prevádzkami – od kotva – vo vlastníctve magistrátu	27
Podzemné garáže – od kotva – vo vlastníctve magistrátu	28
Rampa a vstupy do bytového domu – Jurigovo námestie č. 3	29
Etapizácia	30
Stavebno-technický posudok	27

Úvod

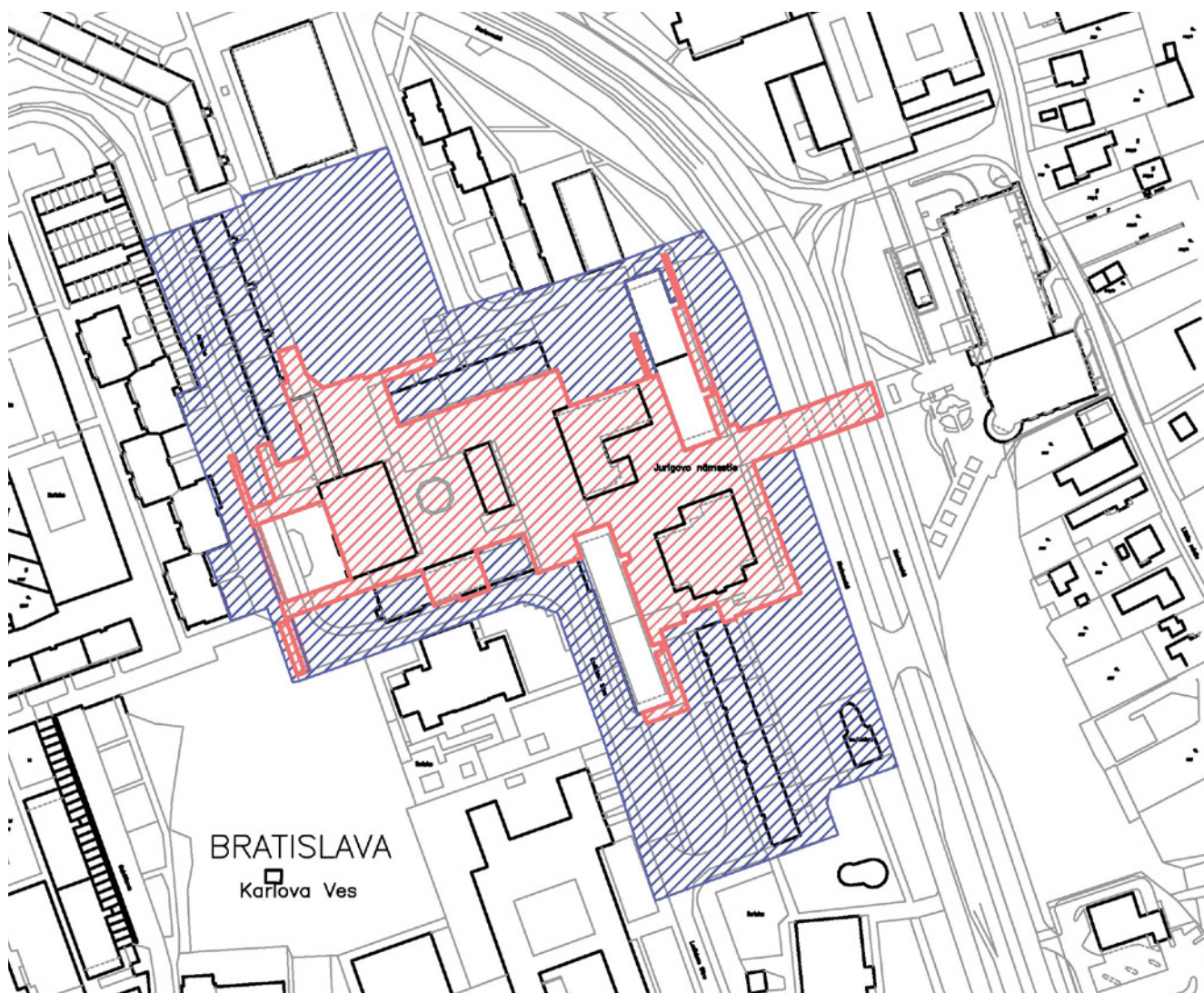
Toto zadanie slúži k podaniu základných informácií o riešenom území a ako prehľad jeho kľúčových tém pre záujemcov o účasť v architektonicko-krajinárskej súťaži na revitalizáciu Jurigovho námestia v Karlovej Vsi.

Zámerom Hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislava a Metropolitného inštitútu Bratislavy je rekonštrukcia verejných priestranstiev v Karlovej Vsi na Jurigovom námestí.

Celková plocha riešeného územia je **13 500 m²**
a dotknutého územia je **24 400 m²**.

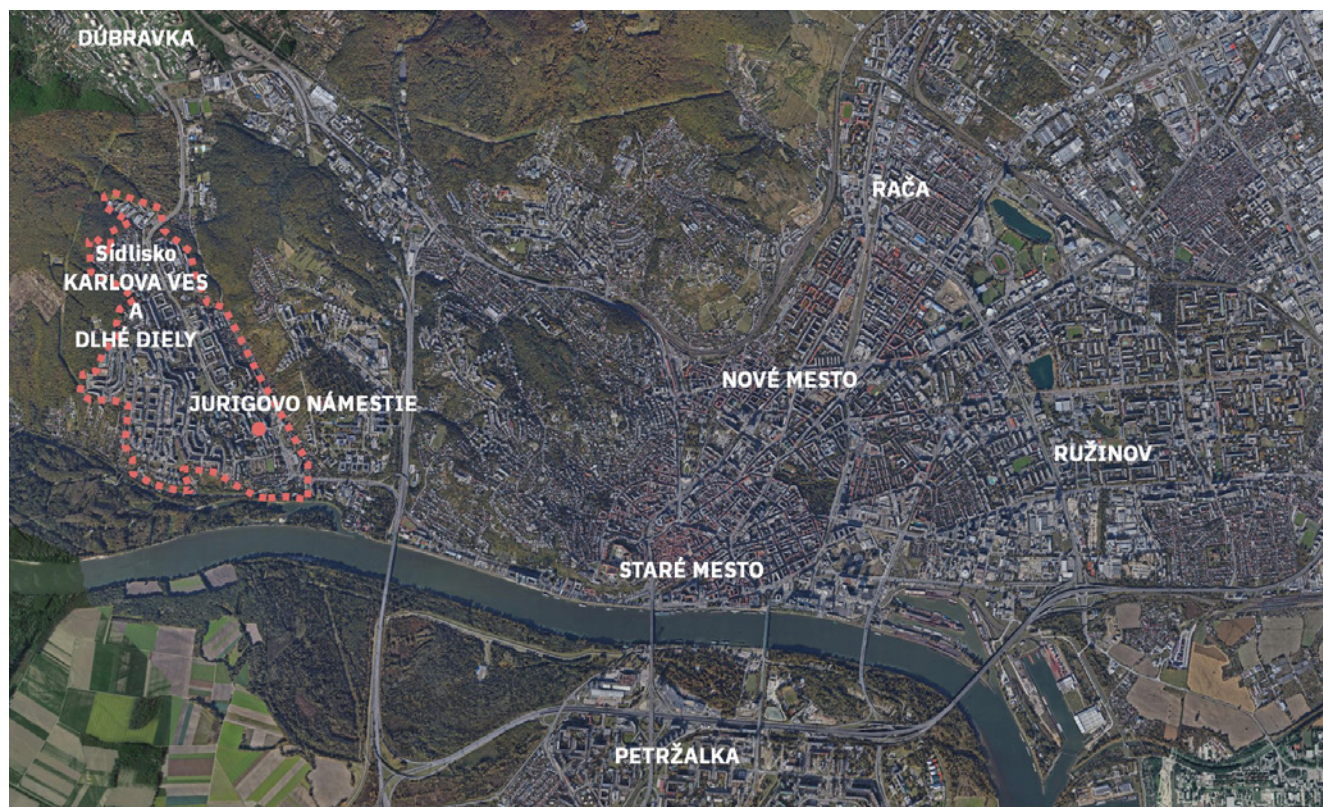
Návrh má vytvoriť kultivovaný verejný priestor, ktorý bude reagovať na súčasné výzvy klimatických, spoločenských a demografických zmien (najmä starnutie obyvateľstva). Námestie má ponúknuť pestrý mix funkcií, aby sa stalo miestom stretávania pre rôzne generácie a sociálne skupiny z okolia. Na obnovenom námestí by malo byť zakomponované aj umelecké dielo prepájajúce historický odkaz a súčasné témy. Námestie by malo tvoriť atraktívne prostredie pre inštitúcie (Karloveská knižnica) a prevádzky na jeho území. Spĺňať by malo aj požiadavky pre obytné prostredie a preto by malo byť jeho kultúrne programovanie komornejšieho charakteru.

Širšie vzťahy a urbanistické náväznosti

Riešená lokalita sa nachádza v západnej časti Bratislavy, pri vstupe do sídliska Karlova Ves a tvorí uzlový bod na pozdĺžnej osi mestskej štvrte, tvorenej údolím riečky Suchá vydrica (v súčasnosti vedená pod povrchom). V blízkom okolí lokality sa nachádzajú budovy občianskej vybavenosti. Pešou lávkou ponad Karloveskú ulicu je na riešené územie napojená terasa s poliklinikou, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, pošta, pobočka banky a predajňa bicyklov. V blízkosti sa nachádzajú supermarkety s príslušnými parkoviskami a zastávky električiek Segnerova a Molecova.

Severne od čerpacej stanice na ploche zelene je plánovaný park so športovými aktivitami. Južne od riešenej lokality sa nachádza neskorobarokový kostol sv. Michala, fontána „Rodina“, Karloveské centrum kultúry, gymnázium Ladislava Sáru, materská škola, karloveský cintorín (z prvej polovice 20. storočia) a v ďalšej nadväznosti Karloveská zátoka s vodáckymi klubmi. Západné susedstvo tvorí najmä obytná štruktúra sídliska Dlhé diely, situovaná do svažitého terénu Malých Karpát.

A Zastávka Botanická záhrada /električka + bus

B Zastávka Molecova – prestupný uzol /
električka + trolejbus + bus

C Zastávka Segnerova / električka + bus

■ ■ ■ ■ ■ Dopravný koridor – Dúbravsko-karloveská radiála
+ štvorprúdová komunikácia

— — — — — Cyklotrasy

1. Gymnázium Ladislava Sáru

2. Poliklinika Karlova Ves

3. Cintorín Karlova Ves

4. Pošta + banka

5. Kostol sv. Michala
+ fontána Rodina

6. Kultúrne centrum Karlova Ves

7. Úrad práce soc. vecí Bratislava IV

8. Supermarket

9. Supermarket

10. Smer Dlhé diely

11. Sídliisko Dlhé diely

12. Univerzitné mestečko UK

13. Smer študentské mestečko
Mlynská dolina

14. Smer Líščie údolie

15. Smer Devín

16. Botanická záhrada

17. Študentský domov Družba

18. Vodárenske múzeum + záhrada
(veslárske kluby)

20. Plánovaný multifunkčný park

21. Cintorín Slávičie údolie

22. Vínna pivnica – Pamätihodnosť
Karlovej Vsi

Historický kontext Karlovej Vsi

Územie bolo osídlené už v paleolite. Neskôr v 9. storočí sa tu nachádzala slovanská rybárska osada. Na konci 13. storočia v priestore medzi dvoma potokmi Vydrice vzniklo riedke osídlenie s vinicami a mlynmi na potokoch. Táto osada sa počas stredoveku presunula do územia pod Bratislavský hrad, stadiaľ pochádza aj názov tejto predmestskej štvrte – Vydrica.

Z obdobia v priebehu 18. a 19. storočia, sa datuje názov Karlsdorf, z ktorého je odvodený súčasný názov mestskej štvrte. V tomto období zaznamenala vinárska obec výrazný rozmach a jej počet obyvateľov sa zdvojnásobil. Koncom 19. storočia sa stala dôležitou pre Bratislavu najmä ako zdroj pitnej vody, s čím súviselo vybudovanie vodárne na ostrove Sihoť.

Na začiatku 20. stor. došlo k ďalšiemu rozvoju obce. Dopravné spojenie s Bratislavou a Devínom zabezpečoval autobus, neskôr aj električka. Obyvatelia prestavali neskorobarokovú kaplnku na kostolík zasvätený sv. Michalovi Archanjelovi. Medzi rokmi 1938 – 1945 sa obec ocitla na hranici s Nemeckou ríšou. Po vojne bola obec pričlenená k Bratislave (1946). V pol. 20. stor. mala Karlova Ves cca 1000 obyvateľov, pričom viac ako 100 rodín sa venovalo vinárstvu.

V 20. rokoch dvadsiateho storočia bol v Karlovej Vsi postavený nový cintorín (s rozlohou asi 0,35 ha) v blízkosti dnešného Jurigovho námestia. Dominantou cintorína je kaplnka, od ktorej sa v tvare kríža rozchádzajú štyri hlavné chodníky. V jeho východnej časti boli umiestnené hroby a pomníky významnejších rodákov Karlovej Vsi. Odpočíval tu aj kňaz, politik, publicista Dr. Ferdiš

Juriga, ktorého telesné pozostatky aj s pomníkom, za kontroverzných okolností, premiestnila Matica slovenská roku 1996 na Národný cintorín do Martina.

Po roku 1960 začala realizácia bytovej výstavby, na úkor pôvodného jadra obce. V oblasti kultúry, vzdelania a zdravotníctva nastal posun vybudovaním strediska televízie, internátu Ľudovíta Štúra a polikliniky. Územie mestskej časti sa rozšírilo koncom 20. storočia o sídlisko Dlhé diely. Na prelome 20. a 21. stor. pribudli ďalšie 2 kostoly, viaceré školy a s nimi spojené športoviská. V tomto období presiahol počet obyvateľov 30 000. Internátny komplex v Mlynskej doline má pritom kapacitu pre ďalších 10 – 15 000 študentov. V súčasnosti je Karlova Ves jednou zo 17 mestských častí Bratislavy.

Text prevzatý a krátený od Magdaléna Kováčová, FiF UK, 2020,

Zdroj: <http://www.pammap.sk/bratislava?miesta=31>

Zdroj: <https://www.karlovaves.sk/volny-cas/historia/>

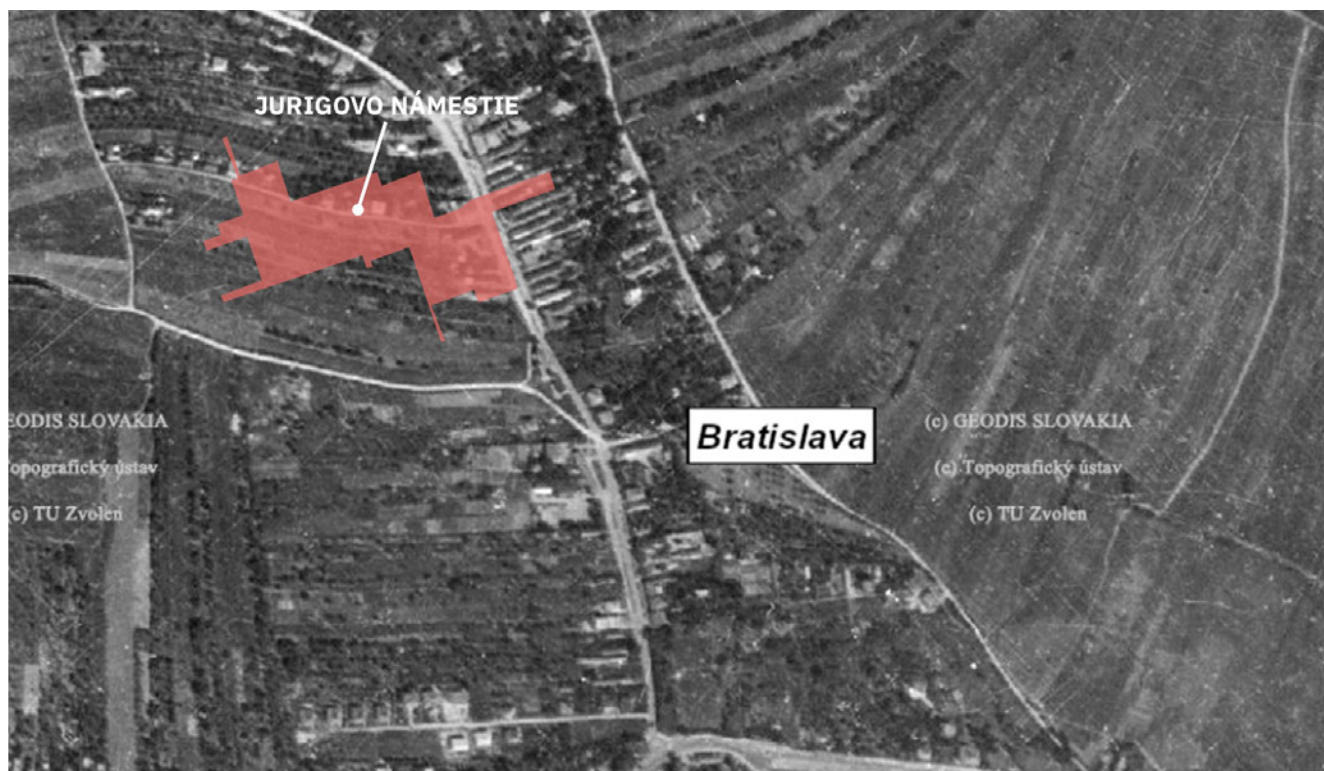

Reliéf Jurigu na pôvodnom pomníku na Karloveskom cintoríne od sochára Rigeleho, Zdroj: Archív Mesta BA,

Ortofotomapa ostrov Sihoň a Karlova Ves na začiatku 20. storočia

Zdroj: Facebook Bratislavská vodárenská spoločnosť, a. s.

Ortofotomapa z roku 1950 s vyznačeným riešeným územím

Zdroj: www.mapy.tuzvo.sk

Urbanistický koncept sídliska Karlova Ves

Obytný súbor Karlova Ves je prvé prefabrikované sídlisko, ktoré v Bratislave postavili vo výrazne svahovitom teréne. Mesto v tom čase totiž nedisponovalo rovinnými stavebnými plochami na výstavbu nových obytných zón. Podrobný územný plán sídliska spracovali roku 1961 (Milan Beňuška a kol.). Po jeho prehodnotení došlo k vypracovaniu variantných štúdií, z ktorých jednu navrhol profesor Emanuel Hruška. Konečná verzia urbanistickej štúdie je spoločným dielom Štefana Ďurkoviča, Štefana Svetka a Stanislava Talaša. Realizačný návrh sídliska vznikol od roku 1964 a okrem Talaša, Fabiánka a Ružeka sa na ňom podieľali viacerí architekti.

„Karlova Ves je koncipovaná ako úzky pás pozdĺž hlavnej triedy. Vytvorila sa tým nielen dobrá prevádzková dostupnosť, ale aj priestorovo-vizuálna konzistentnosť. Úmernosť a primeranosť sú vôbec najcharakteristickejšie vlastnosti tohto obytného súboru v mnohých smeroch.“ architekt Stanislav Talaš, 1988

Hlavnou kompozičnou osou obytného súboru je Karloveská ulica, na ktorú sa napájajú hlavné uzlové priestory mestskej časti občianskej vybavenosti, pri ktorých sa uplatňuje princíp dvojúrovňovej segregácie pešej a automobilovej dopravy (Jurigovo námestie, OD Centrum). Karloveská ulica taktiež predstavuje hlavnú dopravnú os mestskej časti s električkovou traťou, ktorá tvorí nosnú mestskú dopravu spájajúcu túto mestskú časť s historickým a administratívnym centrom mesta.

„Ak ešte treba vyzdvihnúť niektoré z ďalších kvalít sídliska, tak to nepochybne musí byť jeho rozmanitosť. Od pestrosti kompozičných riešení, ktoré vytvárajú rad osobitných priestorov (od uličiek rodinných domov až po urbanisticko-architektonický vrchol sídliska – Jegorovo námestie), od neschematickosti prevádzkového riešenia až po tolerantnosť voči radu pôvodných

stavieb, počnúc rodinnými domami, kostolíkom, krčmou Riviéra, kultúrnym strediskom až po areál skleníkov.“ M. Dulla, 1988

V obytnom súbore sa výrazne uplatňuje zeleň vo forme hustej siete mikroparkov jednotlivých vnútroblokov a ďalších verejných priestorov. Viaceré verejné aj bytové budovy postavili v Karlovej Vsi podľa netypových projektov s využitím iných ako panelových technológií. Aj vďaka tomu sa podarilo vytvoriť heterogénnu mestskú štvrť. Obytný súbor už krátko po výstavbe získal viacero odborných architektonických a urbanistických ocenení.

Text parafrázovaný z: BRATISLAVA ATLAS SÍDLISK str. 172, Autori: H. Moravčíková a kol.

Doplnený o citácie prevzaté z: M. Dulla: Úmernosť a primeranosť, Projekt 10/1988 str. 16 – 18

S. Talaš: Na začiatku bola tvorivá atmosféra i idealizované predstavy, Projekt 10/1988 str. 18 – 20

Jurigovo námestie

Nástupom veľkej vlny industrializácie a urbanizácie po druhej svetovej vojne, vznikla aj v Bratislave potreba masívnej výstavby budov na bývanie. Začali sa budovať nové obytné štvrte na vtedajšej periférii, na území pôvodných dedín obklopujúcich mesto. Väčšina centrálnych verejných priestorov od ich výstavby neprešlo zásadnou revitalizáciou. Názor, že súčasný stav týchto verejných priestorov je nevyhovujúci, je otvorene zdieľaný medzi odborníkmi, verejnosťou a samosprávou. K takýmto príkladom patrí aj Jurigovo námestie. Je potrebné vytvoriť realistický scenár regenerácie a rozvoja tohto územia. Riešenie môže predstavovať precedens pre kvalitné riešenie spomínanej typológie pochôdzných terás hojne sa vyskytujúcej na bratislavských sídliskách.

Urbanistický koncept Jurigovho námestia

Projekt od roku 1964, realizácia od roku 1967
Kolektív autorov: Stanislav Talaš, Jozef Fabiánek, Karol Ružek, Peter Jančo, Pavol Mrázek

„Tvar námestia plne a pravdivo zodpovedá obrazu daného terénu – ako predzvesť terénneho tvarovania celého sídliska. Veľkorysé priestory námestia vo viacerých úrovniach ponúkajú rozmanitosť zaujímavých riešení a množstvo rôznych aktivít“

Štefánia Krumlová (autorka škôlky nachádzajúcej sa v blízkosti Jurigovho námestia

Pôvodne Jegorovovo námestie bolo plánované ako jedno z dvoch ťažiskových uzlov sídliska.

„Uzly vybavenosti – prvý pri Jegorovovom námestí druhý pri Centru, sú organicky formované a napojené na hlavnú triedu. Dominuje tu prirodzené, nenásilné, prevádzkovo účelné rozloženie a nadviazanie funkcií, kde sa najmä taký lákavý a zradný moment ako je dvojúrovňová segregácia, využíva úmerne a funkčne. Iba v nedokončenej časti hlavného centra sa torzom nikam vedúceho mosta prejavil rozpor medzi zámerom a obmedzenými realizačnými možnosťami.“

M. Dulla, Úmernosť a primeranosť,
Projekt 10/1988 str. 16 – 18

Prepojenie „hlavného centra“ posledným úsekom pešej lávky ponad Karloveskú ulicu sa dokončilo až v 90tych rokoch.

Karlova Ves, 1986, Zdroj: vtedy.tasr.sk

01 Súťažné zadanie

Celková výstavba Jurigovho námestia prebehla v etapách. Prvá sa pod vedením architekta Jozefa Fabiánka uskutočnila v 70tych rokoch, počas ktorých vystavali obytné doskové domy a atypický mezonetový bytový dom, dve do svahu zapustené predajne s pochôdnymi strechami s verejným priestorom a fontánou. Na túto etapu nadviazala výstavba Domu Služieb Kotva v 80tych rokoch pod vedením architektov Pavla Mrázeka a Petra Janča. Druhý spomínaný z dua autorov zachytáva ideu návrhu tejto časti v sprievodnom texte z roku 1988 „Bratislava – viacúčelový areál občianskej vybavenosti – Karlova ves – Rovnice II“ (viac info v Súťažných pomôckach / 04_História a archívne dokumenty).

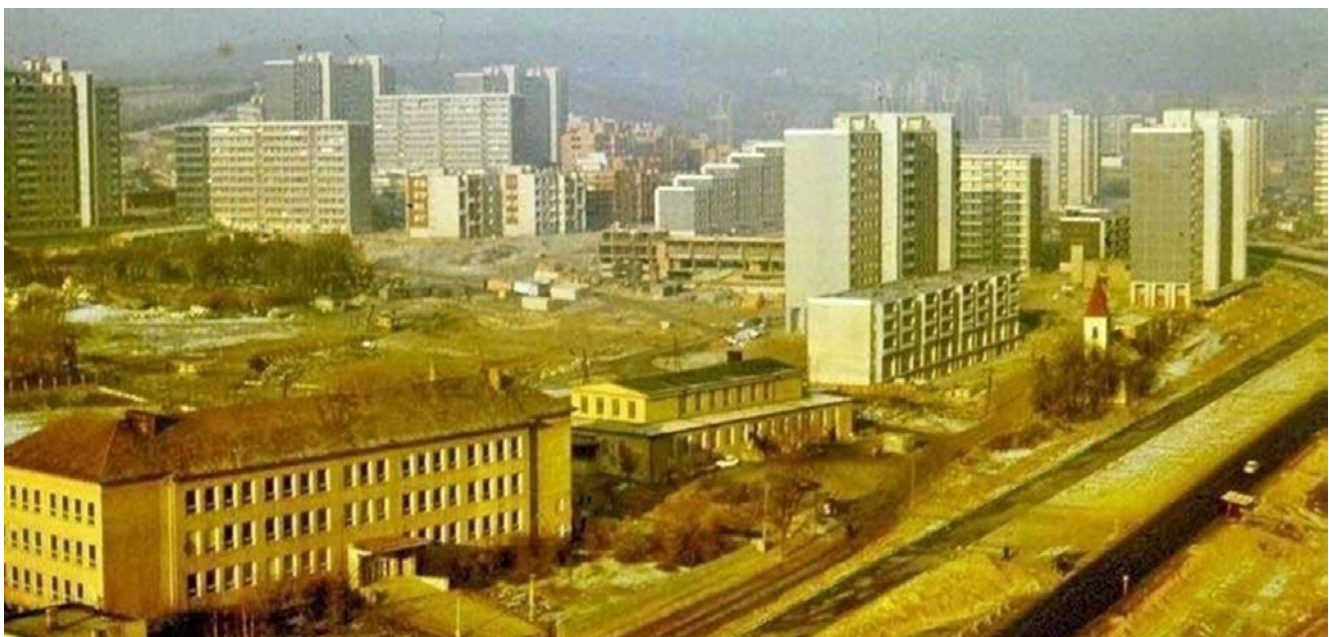
Dlhú dobu výstavby zachytáva aj článok z roku 1985, v ktorom je vyzdvihnuté najmä priestorové usporiadanie Jurigovho námestia a na tú dobu nezvyklé použitie ľudskej mierky v tvorbe verejného priestoru.

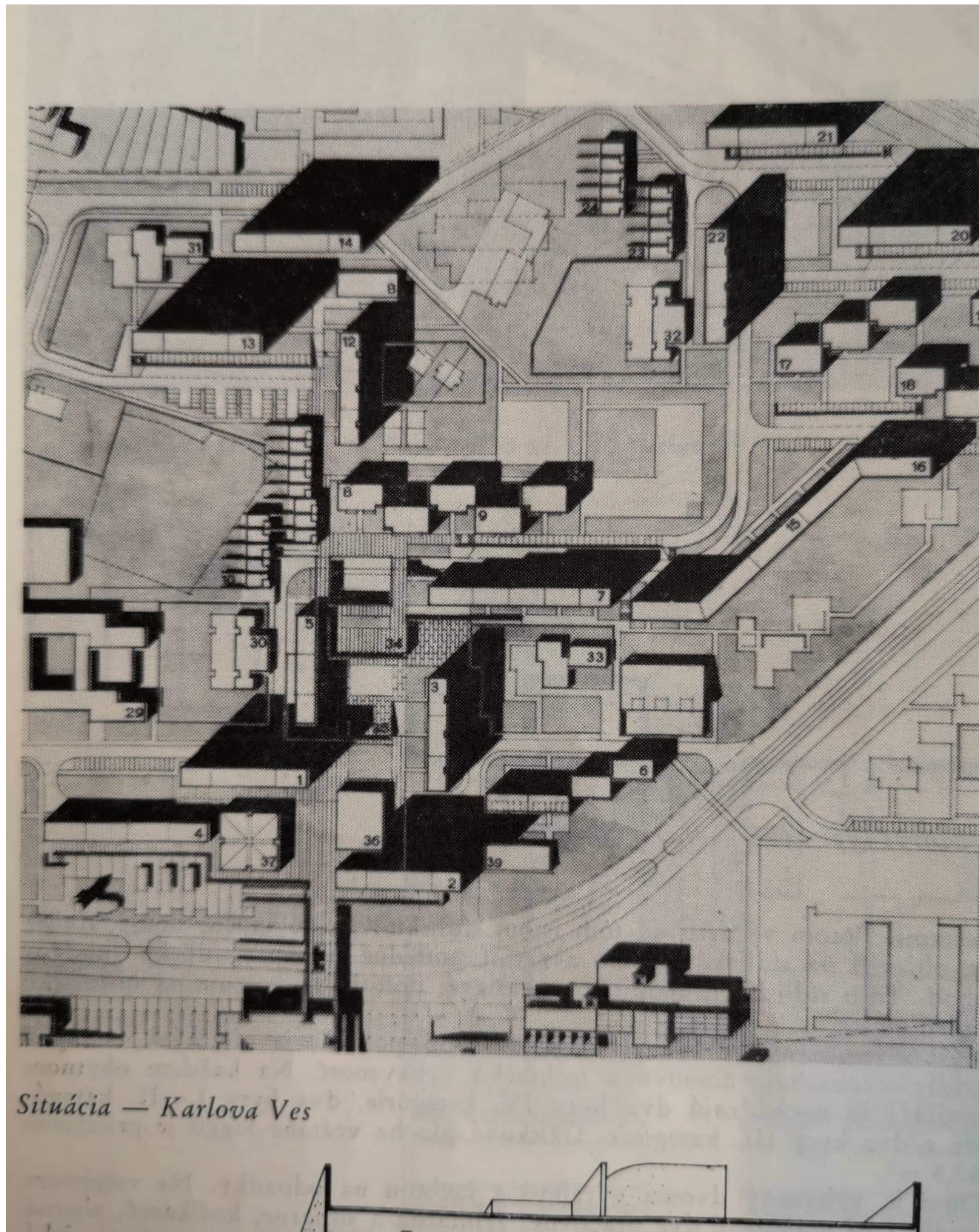
„Centrá stavané s oneskorením občas vyrastú do lepšej architektonickej úrovne, takže sa dá povedať, že dlhé čakanie stojí za to. To je prípad

bratislavskej Karlovej Vsi. Keď sa rozhodlo, že sa tu centrum konečne vybuduje, vyzeralo to skoro neveriteľné. Zdanlivo tu totiž nebolo miesto. To "zdanlivo" vychádzalo z ešte donedávna prevládajúcej predstavy, že domy musia byť od seba čo najviac vzdialené a že komorné priestory modernému mestu nesvedčia. Našťastie tieto predstavy už nie sú prevládajúce. Aj tak – v danom prípade to pre architektov vôbec neznamenal zjednodušenie. Určené miesto stúpalo po svahu a kľučkovalo medzi stojacimi obytnými domami. Napriek tomu vzniklo jedno z najkrajších sídlíštných centier nielen Bratislavy. Kompozičným vyvrcholením centra je areál občianskej vybavenosti umiestnený na najvýznamnejšom, aj keď najnižšie položenom mieste pri stanici mestskej hromadnej dopravy, v mieste, kde sa centrum predsa len parádnejšie vystavuje pohľadom z okolia. I tu však prednosť dostalo zaujímavé usporiadanie hmôt pred hrou fasád. Dôležité je totiž celkové zhodnotenie prostredia z doskových panelových domov, preto zvolená koncepcia a merítko je tomuto prostrediu nielen primerané, ale vrcholne ho kultivujúce“.

Valterová, R.: Trpezlivosť sa vypláca;
Mladá fronta 1985

Zdroj: Benderova zbierka fotografií, 1972,
Facebook: Socializmus na farebných fotografiách

Situácia – Projekt 1970,
Zdroj: Časopis Projekt 8 – 9/1976

Súčasný stav Jurigovho námestia

Priestor najmä z hľadiska zastúpenia ťažiskových prevádzok a pobytovej kvality nespĺňa kritériá centrálného námestia v rámci mestskej štvrte. Funkčným ťažiskom v tejto časti sídliska je skôr terasa na opačnej strane kompozičnej osi, kde sú situované budovy pošty, banky, polikliniky, predajní a nákupného domu.

Dlhodobá slabá údržba a starostlivosť sa odrazili v súčasnom zlom stavebno-technickom stave konštrukcií a priestorov námestia, ktoré vytvárajú zlý estetický dojem a predstavujú tiež prekážku v jeho plnohodnotnom využívaní. Vysoko bariérové prostredie neumožňuje plynulý pohyb pre veľké skupiny užívateľov. Výšková segregácia nedovoľuje priame napojenie na hlavnú kompozičnú os mestskej časti. Morálna zastaranosť mestského mobiliáru znižuje pobytovú kvalitu. Neprítomnosť väčšej hmoty zelene, zlé hospodárenie so zrážkami a nevhodné skladby stropných konštrukcií vedú ku zlej klimatickej pohode na námestí – ku prehrievaniu veľkých spevnených plôch, zatápaniu a zatekaniu pri privalových dažďoch a k nadmernej šmykľavosti a premrzaniu povrchov v zimných mesiacoch. Prinavrátiť tomuto miestu jeho kvalitu nepomôže iba technická oprava alebo výmena jednej jeho súčasti – napríklad dlažby. Vyžaduje si celkovú revíziu a ucelený názor na všetky jeho časti.

V dôsledku vymenovaných skutočností má v súčasnosti námestie skôr tranzitný charakter. Zrušením zastávky verejnej dopravy „Jurigovo námestie“ po rekonštrukcii Dúbravsko-karlovej radiály, sa znižuje aj intenzita pešieho pohybu v tomto území.

Problémom námestia, ktorý vyplynul aj zo stavebno-technického posudku „je veľmi obmedzený prístup hasičskej techniky na námestie a nemožný prístup vozidiel záchranných zložiek na pochôdzne terasy, z dôvodu nízkej zaťažiteľnosti strešných konštrukcií (stropných panelov).“

(Stavebno-technický posudok Jurigovo námestia, SvF STU KBKM – súťažné pomôcky / 05)

Zo zistení získaných zapojením obyvateľov do mapovania Jurigovho námestia však vyplýva, že priestor má aj klady: „v rámci sídliska má výbornú polohu a ponúka veľkorysé priestory bez automobilovej dopravy. V kombinácii s existujúcou ponukou služieb a občianskou vybavenosťou v okolí predstavuje významný potenciál pre budúci rozvoj tejto lokality.“

SPRÁVA Z MAPOVANIA A IDENTIFIKÁCIE
PRIESTOROV – Jurigovo námestie Bratislava
– Karlova Ves, Dominika Belanská a kol., –
súťažné pomôcky / 07

Schéma č. 5

Vstup do územia

Vjazdy do územia/
garáže

1. Knižnica Karlova Ves – úroveň 0	10. Obchod s detským oblečením – úroveň 1
2. Reštaurácia Karloveská Klubovňa – úroveň 0	11. Drogéria – úroveň 1
3. Galéria OZ Lepší svet – úroveň 1	12. Kaviareň/Bar – úroveň 2
4. Obchod s oblečením – úroveň 1	13. Požičovňa karnevalových masiek + Karedníctvo – úroveň 1
5. Krajčírstvo – úroveň 1	14. Bývalé potraviny – teraz prázdny priestor – úroveň 2
6. Krčma – úroveň 1	15. Umelecký objekt – meranie času – úroveň 2
7. Lekáreň – úroveň 1	16. Potraviny + priestry na prenájom – úroveň 2
8. Sklenárstvo – úroveň 1	17. Mezonetový bytový dom s podzemnými grážami
9. Prázdny priestor na prenájom – úroveň 1	

Doprava a mobilita

Lokalita je smerom z centra mesta prístupná Dúbravsko-karloveskou radiálou. V blízkosti sa nachádza prestupný uzol na Molecovej ulici, ktorý slúži najmä na prestup z autobusu na električku obyvateľom z časti Dlhé diely. Centrálnu komunikačnú os tvorí spolu s električkovou traťou aj štvorprúdová automobilová komunikácia a široký peší ťah na jej východnej strane. Prístup na výškovo segregované priestory námestia je možný pomocou rámp a schodísk. Cyklistická trasa (odporúčaná, neznačená) vedie Líščím údolím východne od riešeného územia a druhá (značená, samostatná) trasa vedie smerom do Devína po Devínskej ceste južne od riešenej lokality.

Automobilová doprava v riešenom území prechádza len v dvojposchodovej podzemnej garáži v prvej úrovni námestia. Do garáže vedú dva vjazdy na prvé a druhé poschodie garáže (vid' schéma č. 5) a strecha garáže je zároveň pochôdnou terasou prvej úrovne námestia. Medzi námestím a kostolom sv. Michala sa nachádza parkovacia plocha so 45 parkovacími státiacimi slúžiacimi najmä obyvateľom a návštevníkom prevádzok na námestí.

Zastávka Jurigovo námestie bola pri rekonštrukcii Dúbravsko-karloveskej radikály (2018 – 2020) zrušená, schodiská na zastávku boli odstránené a obsluha zastávky Jurigovo námestie sa rozdelila medzi zastávky Segnerova a Molecova. Obnova sa týkala električkovej trate, jej technickej infraštruktúry, k nej prislúchajúcich stavebných konštrukcií (nadchody, podchody...) a priestorov (zastávky, zvršok električkovej trate, pásy zelene, prejazdy, priechody...).

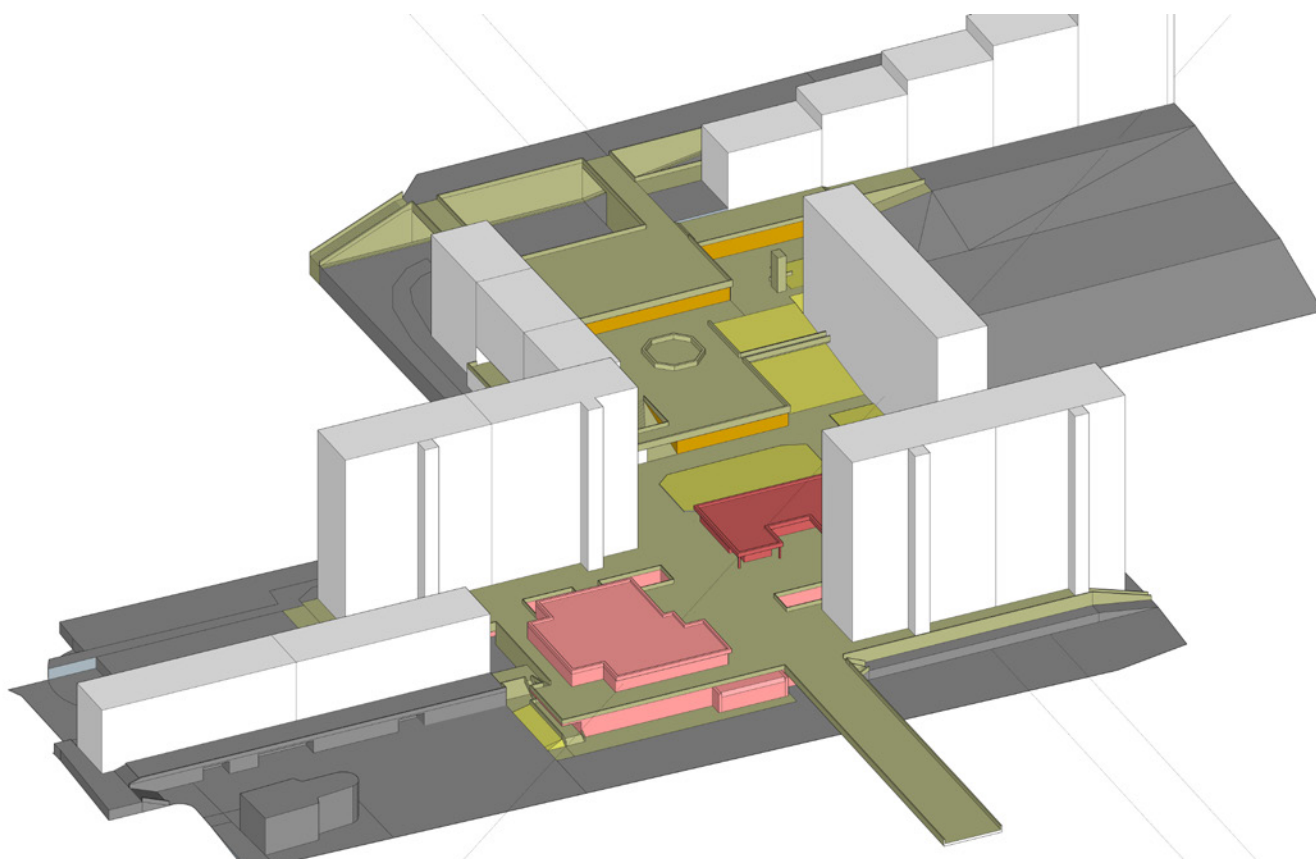
Pešia lávka ponad karloveskú ulicu

Urbanistický význam tohto prvku spočíva najmä v prepojení výškovo segregovaných verejných priestranstiev na oboch stranách Karloveskej ulice. Tvorí plynulé prepojenie obytnej časti situovanej vo svahu s budovami občianskej vybavenosti (poliklinika, pošta, úrad...) ponad frekventovanú ulicu s električkovou traťou. Jej šírkový parameter zodpovedá pôvodnému zámeru ťažiskového uzlového priestoru na kompozičnej osi sídliska. V súčasnosti, po presune zastávky verejnej dopravy a nepriaznivej situácii s obsadenosťou prevádzok na Jurigovom námestí sa jej veľkorysý profil javí ako predimenzovaný.

Vlastníctvo plôch a objektov

Viac informácií v súťažných pomôckach / 08_
Vlastnícke vzťahy.

		Riešené územie vo vlastníctve hlavného mesta a v správe Mestskej časti Karlova Ves
		Dotknuté územie
		Objekty vo vlastníctve hlavného mesta
		Objekty v súkromnom vlastníctve

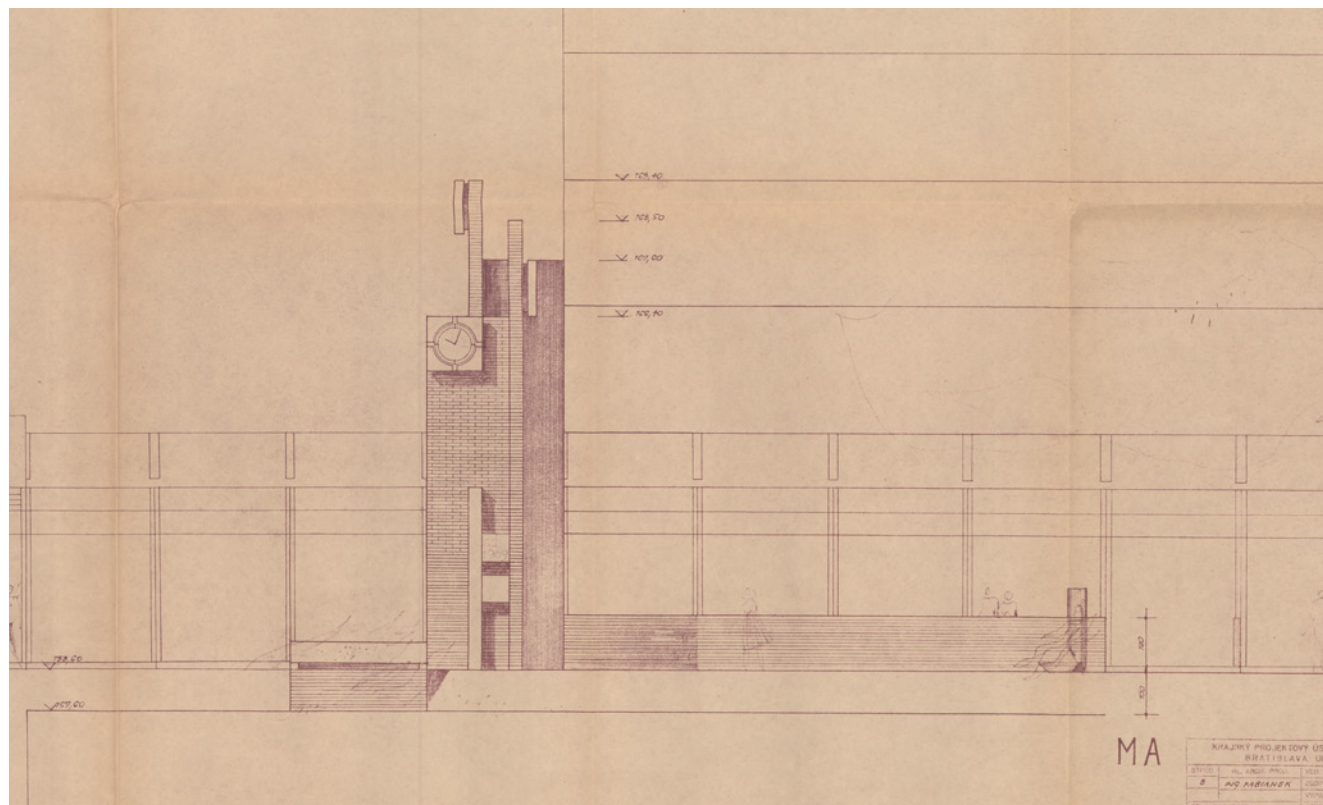

Drobná architektúra, umenie vo verejnom priestore

Na námestí sú situované umelecké objekty a prvky drobnej architektúry, ktoré sa zachovali z čias projektovania námestia. Medzi ne patrí konštrukcia stĺpu – štyroch na seba vzájomne kolmých železobetónových plôch s tehlovým obložení v severnej polohe námestia. Pôvodný zámer osadiť na vrchol ciferníky hodín bol vyjadrený aj v názve umeleckého objektu – Meranie času, no nebol nikdy naplnený. Medzi umelecky hodnotné prvky námestia môžeme zaradiť aj cementovú dlažbu s charakteristickou terakotovo sfarbenou glazúrou, atypický mezonetový bytový dom a najvýraznejší umelecký prvok na námestí – fontánu. Posledné sú samostatne opísané nižšie.

Pôvodný výkres umeleckého objektu – Meranie času (viac info v súťažných podmienkach/04)

Zdroj: Archív mesta Bratislava

01 Súťažné zadanie

Súčasný stav umeleckého objektu – Meranie času, Foto: MIB

Projekt 1970, realizácia rok 1971 – 1974, Ing.arch Jozef Fabiánek

Situácia drobnej architektúry a výtvarných diel z roku 1968 – viac info v súťažných pomôckach / 04
Kolektív architektka Stanislava Talaša (viac v súťažných pomôckach), Zdroj: Archív Mesta Bratislavy

Atypický mezonetový bytový dom

Projekt 1970, realizácia rok 1971 – 1974,
Ing. arch Jozef Fabiánek

„Hodnotná architektúra a vhodné zakomponovanie do urbanistického celku Jurigovho námestia robí z tejto obytnej budovy základný kameň priestoru. Objekt je ukázkou výrazného koncepčného a umeleckého vstupu architekta v časoch prefabrikácie a typizácie budov. Je jedným z mála príkladov atypického experimentálneho domu na bratislavských sídliskách vôbec. Budova komunikuje s priestorom námestia pomocou prevádzky v parteri a prechodnou veľkorysou pasážou. Stvárnenie štítových stien s mozaikovou fasádou je dnes prekryté tepelnou izoláciou. Iné prvky architektúry sú zachované aj v súčasnosti.,,

Zdroj: RUŽEK, Karol: Mezonetový dom na Jegerovovom námestí. Projekt 18, 1976, č. 8 – 9, s. 18 – 19.

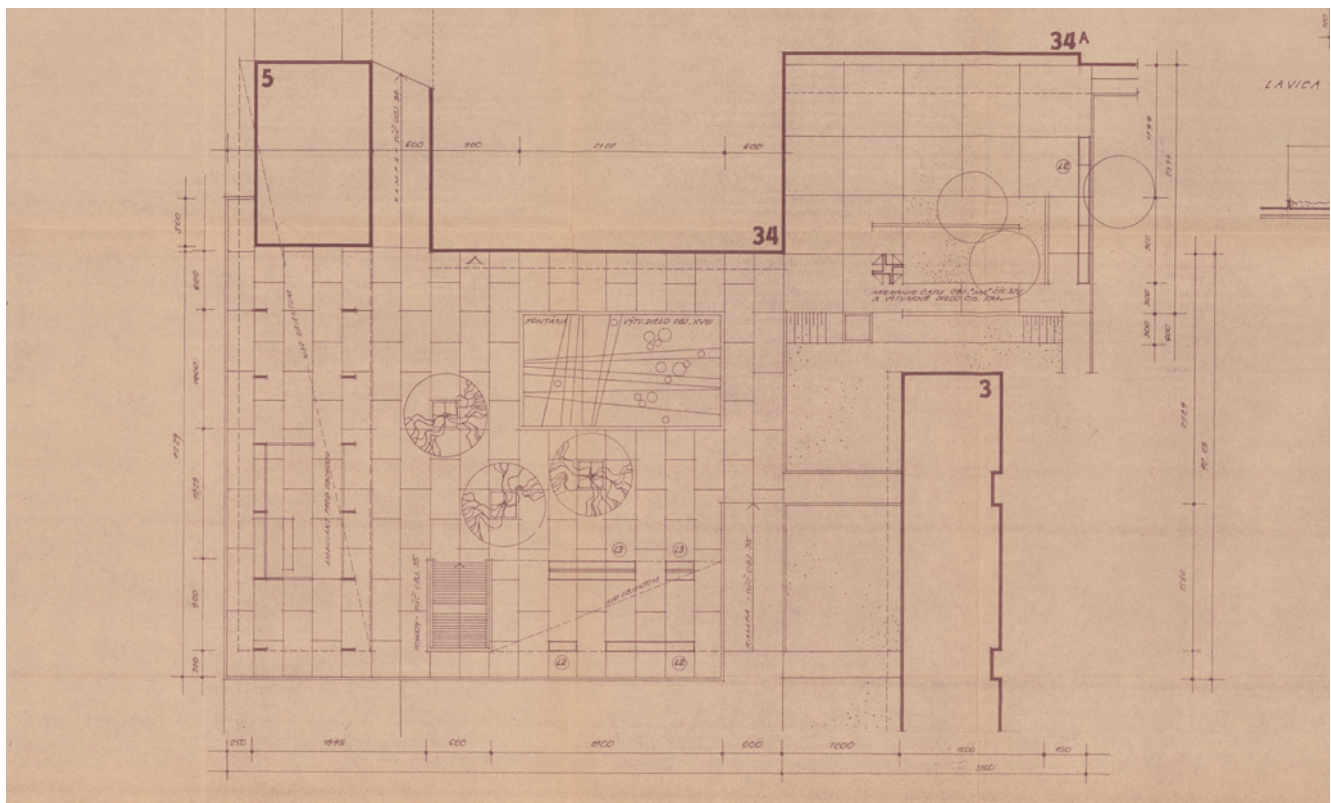
Pohľad na atypický mezonetový bytový dom z Jurigovho námestia Foto: MIB

Fontána na Jurigovom námestí

Odhalenie 1974, Autori: akad. soch. Teodor Lugs,
akad. soch. Eugénia Lugsová, Ing. arch. Jozef
Fabianek

Fontána sa skladá z osemuholníkovej nádrže s kamennou obrubou, ktorá je zvnútra vyložená drobnou belasou a bielou sklenenou mozaikou do ornamentu s motívom vln. V nádrži je situovaných štrnásť nerezových valcovitých útvarov rozličnej veľkosti, ukončených kovovými strieškami, zo stredu ktorých vyteká voda. Pri oprave fontány boli trysky doplnené o svetelnú hru. Fontána je funkčná a počas sezóny sa spúšťa cez deň v pravidelných hodinových intervaloch.

Pôvodný výkres drobnej architektúry – fontána, autor: J. Fabianek
(viac info v súťažných pomôckach / 04), Zdroj: Archív mesta Bratislavy

01 Súťažné zadanie

Aktuálny stav fontány

Foto: MIB

Požiadavky na riešenie

Vízia

Cieľom komplexnej rekonštrukcie je naplniť potenciál tohto kľúčového verejného priestoru v rámci mestskej štvrte. Návrh má povzbudiť oživenie prázdnych prevádzok v parteri budov, vytvorením kultivovaného, fungujúceho a dobre prístupného verejného priestoru. Prázdne a nevyužité niky a výklenky, pochôdzne strechy, podchody a prepojenia na parteri budov nájdú zmysluplné zapojenie do väčšieho celku námestia. Priestory s ich vybavením budú umožňovať usporiadanie komunitných podujatí, príležitostných trhov alebo podobných komorných spoločenských a susedských aktivít. Programovanie priestorov má byť flexibilné a jednotlivé zóny majú na seba logicky nadväzovať s ohľadom na primárne obytnú funkciu.

Námestie by malo byť plynulo napojené na hlavnú kompozičnú os a tiež sídlisko Dlhé Diely, na zastávky verejnej dopravy, ako aj na jeho širšie okolie a susediace priestory (cintorín, obytná štruktúra, kultúrne centrum, vzdelávacie zariadenia, zdravotnícke stredisko a ostatnú vybavenosť). Treba vytvoriť prístupné, priechodné, bezpečné a užívateľsky príjemné vertikálne prepojenia jednotlivých úrovní námestia slúžiace aj pre ľudí so zníženou schopnosťou pohybu, seniorov, mladé rodiny, deti...

Návrh riešenia by mal zmierniť dopady klimatických zmien a vytvoriť prijateľnú mikroklímu využitím vodných prvkov, vodozádržných opatrení, doplnením a prácou s vegetáciou a skvalitnením povrchovej úpravy pochôdznych plôch. Námestiu sa tým prinavrátia pobytová kvalita.

Navrhované umelecké dielo by malo byť vhodne umiestnené, funkčné a nápadité. Očakávame, že bude integrálnou súčasťou priestoru a posilní lokálnu identitu. Súčasnou formou by malo prepojiť historický odkaz miesta s aktuálnymi témami.

Existujúce umelecké objekty (stĺp, fontána, dlažba, atď) v súčasnom riešenom území je možné v návrhu zachovať, rozvíjať alebo nadviazať na ich kvality. Súčasťou zadania je aj koncepcie vyriešiť fasády malopodlažných objektov občianskej vybavenosti (podľa schémy č. 5 ide o objekty č. 3, 6 – 9, 13, 14, 16,) a podľa uváženia aj ostatné objekty v priamom kontakte s riešeným územím.

Pri návrhu je potrebné veľmi zvažovať ďalšie fungovanie a údržbu po ukončení realizácie. Správca priestoru by mal v budúcnosti dokázať jednoducho udržiavať celé námestie v dobrom stave.

Povrchy (spevné, nespevnené) a narábanie s dažďovou vodou

Aktuálne väčšinu územia námestia tvoria nepriepustné spevnené povrchy – dlažba, asfalt, betón. Cieľom návrhu je tieto plochy v čo najväčšej miere zameniť za povrchy zmierňujúce dopady zmeny klímy, avšak s ohľadom na izoláciu všetkých podzemných priestorov. Taktiež v návrhu očakávame vodozádržné opatrenia na zachytenie čo najväčšieho množstva dažďovej vody z týchto plôch a s následným používaním na zavlažovanie zelene v území. Pri výbere povrchov je dôležitý komfort chôdze, preto je potrebné zohľadniť protišmykové vlastnosti, zvukovú a svetelnú odrazivosť (povrchy odrážajúce slnečné žiarenie, no neoslňujúce, povrchy pohlcujúce zvuk). V návrhu možno vychádzať z charakteristickej farebnosti dlažby na Jurigovom námestí – vid' foto.

Bezbariérovosť

Dôležitým kritériom pri vyhodnocovaní návrhov bude bezbariérovosť územia, najmä riešenie bezbariérového prepojenia jednotlivých výškových úrovní územia námestia a taktiež bezbariérové prepojenie na okolitú urbanistickú štruktúru. Pri návrhu bezbariérových prepojení sa treba zamerať na ich zakomponovanie do celkového návrhu, vysokú úroveň dizajnu, jednoduchú údržbu, funkčnosť a odolnosť pri splnení vysokého užívateľského komfortu.

Foto: MIB

Zeleň

Jedným z cieľov zadania je dostať do územia viac zelene. Keďže väčšinu riešeného územia tvoria plochy, pod ktorými sa nachádzajú podzemné priestory, nebude možné dostať v týchto miestach stromy zasadené priamo do terénu – vysoké vzrastlé stromy. Cieľom bude vysporiadať sa, ako na tieto plochy dostať iné spôsoby alebo systémy vegetácie, ktoré by mohli zároveň plniť tieniacu funkciu. Jedným z kritérií pri výbere vegetácie by mala byť jej dostatočná odolnosť voči suchu a mrazu. Plochy námestia, kde sa nachádzajú už vzrastlé stromy, je možné doplniť ďalšími druhmi vegetácie, aby sa v území dosiahla väčšia diverzita. Druhy zelene v území – vid' súťažné pomôcky / O6_ Dendrologický posudok.

Vytvorenie klimatického komfortu (tieň, ochladzovanie priestoru)

Ďalším cieľom návrhu je, aby sa na námestie dostal život a možnosť na námestí tráviť čas, je potrebné vytvoriť miesta s dostatkom klimatického komfortu. Pri tvorbe návrhu je treba zohľadniť orientáciu na svetové strany, smer prevládajúcich vetrov i ďalšie klimatické pomery tak, aby vznikalo príjemné pobytové prostredie. Okrem osádzania prírodných prvkov, vytvárajúcich prirodzený klimatický komfort, je možné osadiť aj umelé prvky a drobnú architektúru – tieniace prvky. Vzhľadom na výskyt extrémne teplých dní je tiež potrebné vytvoriť priestorové možnosti pre vodné ochladzujúce prvky (hmlové rozprašovače vody, studená vodná para, pitná fontána).

Mobiliár

Riešene územie by malo byť vybavené takým mobiliárom, aby zohľadňoval funkčné a variantné vybavenie územia, t. j. umožňujúce oddych a sedenie jednotlivo alebo v skupinkách. Usporiadanie priestoru a samotné sedenie by malo reagovať na potreby rôznych generácií (viacúrovňové sedenie, pevne sedenie v zatienenej oblasti, mobilné sedenie, iné) a ideálne, keby posilňovalo vzájomnú interakciu rôznych skupín na námestí (sociálna inklúzia, rozvoj komunity). Zámerom je na námestie dostať aj rôzne občasnú aktivity ako trhy, koncerty, divadlo, je možnosť vytvoriť aj odolné mobilné sedenie, ktoré sa dá prispôbiť priestorovým požiadavkám danej akcie. Prvky by mali byť jednoducho (de)montovateľné a opraviteľné. Pri výbere prvkov treba nájsť vhodný pomer medzi kvalitou, odolnosťou, jednoduchou údržbou, životnosťou a investičnými nákladmi.

Viac informácií a odporúčaní je možné nájsť v materiáloch, ktoré spracoval MIB

- <https://manual.mib.sk/manual/-verejnych-priestorov/>
- <https://manual.mib.sk/manual/principy-a-standardy/>

Osvetlenie

Súčasťou riešenia je aj návrh osvetlenia tak, aby bol priestor rovnomerne nasvietený a zároveň svetlo nezasahovalo (svetelný smog) do susediacich obytných budov. Potrebné je diferencovať osvetlenie podľa funkcie priestoru a prehľadnosti. Odporúčame využiť parter budov služieb na dosvetlenie priestoru a integrovať svietidlá do konzol objektov. Priestor námestia je veľmi členitý, preto treba v návrhu dosvietiť tmavé kúty a zákutia v priestore. Taktiež dostatočne osvetliť pešie lávky a schodiská. Novo – navrhnuté osvetlenie má byť napojené na systém verejného osvetlenia mesta.

Umelecké dielo návrh

Umelecké diela vo verejnom priestore kultivujú a rozvíjajú kultúrny potenciál verejných priestranstiev. Môžu zvyšovať atraktivitu lokality a posilňovať vizuálnu identitu miesta. Vhodné dielo môže posilniť pobytovú funkciu a kvalitu verejného priestoru a pritiahnúť obyvateľov iných lokalít alebo turistov.

Od diel vo verejnom priestore očakávame, že budú reflektovať aktuálne výzvy, ako sú: klimatická kríza, participácia obyvateľov, pamäť či história miesta, recyklácia starých materiálov v nových objektoch.

V danej lokalite sa nachádzalo niekoľko výtvarných diel, niektoré s praktickou funkciou: mozaika na priečelí mezonetového domu, fontána či výškový objekt – stĺp Meranie času (pri stĺpe bývalo detské ihrisko – deti a miestni susedia oživovali jeho okolie). Je vhodné diela vrátiť naspäť do živej interaktivity s obyvateľmi a nadviazať na pôvodný koncept a potenciál.

Typy návrhov diel pre lokalitu Jurigovo námestie:

→ 1. Nové voľné dielo

Návrh diela by mal zohľadňovať špecifiká lokality, čo sa týka priestorového umiestnenia diela, ale aj samotnej témy diela a kvalitného výtvarného spracovania.

Témou by malo byť samotné prostredie sídliska, miestni obyvatelia, architektonická kvalita námestia – miesto – špecifickosť. Dielo by malo reflektovať jazyk súčasného umenia a kultivovať tak vnímanie obyvateľov. Je vhodné uvažovať aj nad prepojeniami s inými oblasťami života.

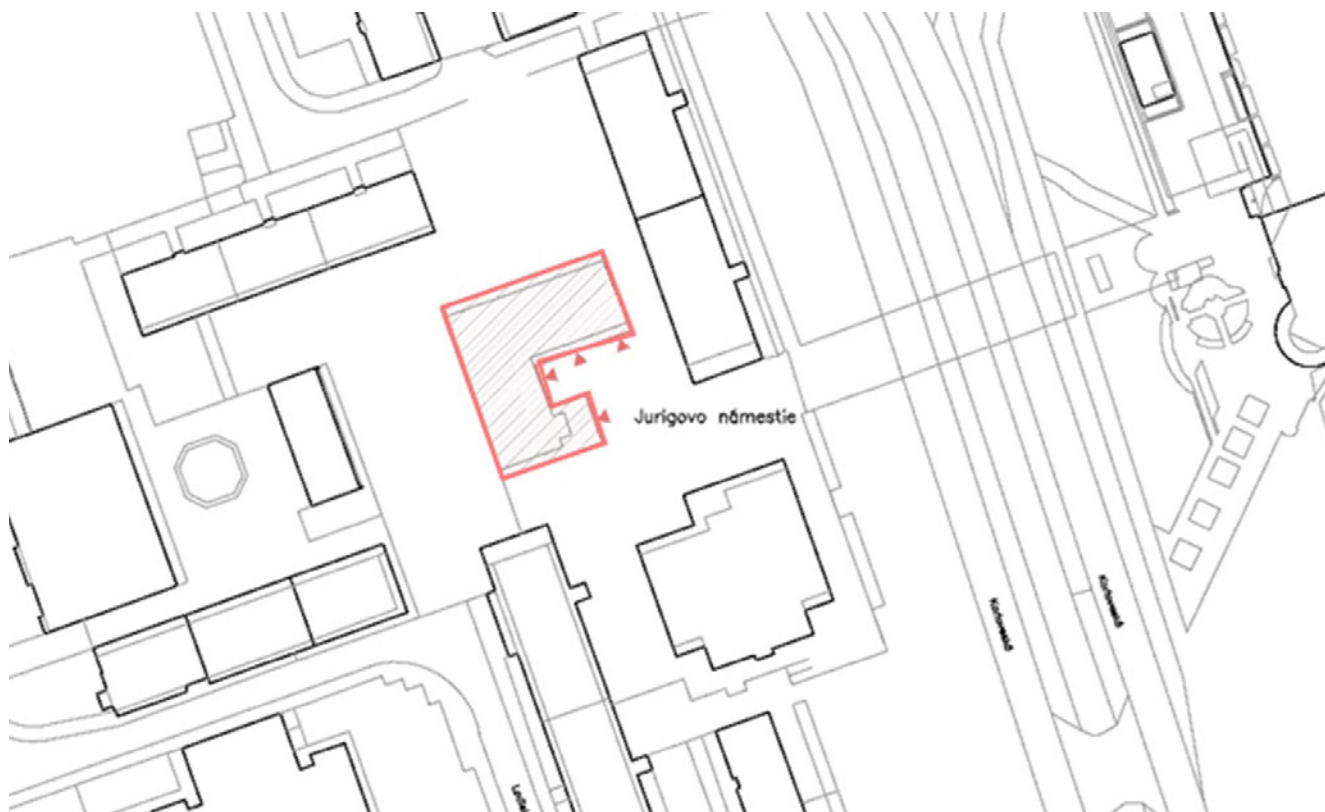
→ 2. Spolupráca s umelkyňou/umelcom, dizajnerkou /dizajnérom pri riešení mobiliáru, ihriska, dlažby, osvetlenia, zelene či iných praktických požiadaviek. Súčasťou navrhovanej lokality preto môže byť, buď nové dielo alebo autorsky riešené objekty s praktickou funkciou a prinávrátenie života opusteným umeleckým dielom v lokalite

Objekt s obchodnými prevádzkami – od kotva – vo vlastníctve magistrátu

Súčasťou zadania je aj objekt s obchodnými prevádzkami, v ktorom sa nachádzajú prevádzky lekárne, sklenárstva, hostinec a prázdny priestor v súčasnosti určený na prenájom. Funkčné a priestorové usporiadanie objektu zostane nezmenené. Súčasťou nadväzujúcej zákazky bude projektová dokumentácia rekonštrukcie celého objektu. Súčasný stav objektu nájdete v súťažných pomôckach O2_Model 3D.

V 2. kole súťaže je požadovaný len návrh:

- fasády – s dôrazom na zachovanie súčasného charakteru (presklené výklady) a s ohľadom na energetickú efektívnosť objektu, keďže v súčasnosti je prevádzka objektu energeticky náročná
- strechy – s dôrazom na adaptáciu na klimatické zmeny (vegetačná strecha)

Podzemné garáže – od kotva – vo vlastníctve magistrátu

Súčasťou nadväzujúcej zákazky bude aj projektová dokumentácia na rekonštrukciu dvojpodlažnej garáže Obchodného domu KOTVA. Súčasná prevádzka garáže je systémom samostatných boxov, ktoré sú jednotlivo prenajaté obyvateľom. Požadovaný výstup v súťaži k objektu garáži je funkčno-prevádzková schéma s bezbariérovým napojením na verejný priestor Juričovho námestia. V súčasnosti na každú úroveň garáže vedie jeden vjazd a z garáže vedú dva výstupy so schodiskami na prvú úroveň námestia – viac info v súťažných pomôckach O2_ Model 3D.

Rampa a vstupy do bytového domu – Jurigovo námestie č. 3

V riešení sa osobitne zamerať aj na konštrukciu rampy a priestoru pod ňou. Rampa slúži ako jeden z bezbariérových vstupov na námestie a taktiež, ako vstupy do bytového domu. Hluchý otvorený priestor, ktorý vznikol pod touto konštrukciou sa stal skládkou odpadu a udržiavanie čistoty a poriadku je tu náročné.

Rampa a vstupy do bytového domu – Jurigovo námestie č. 3

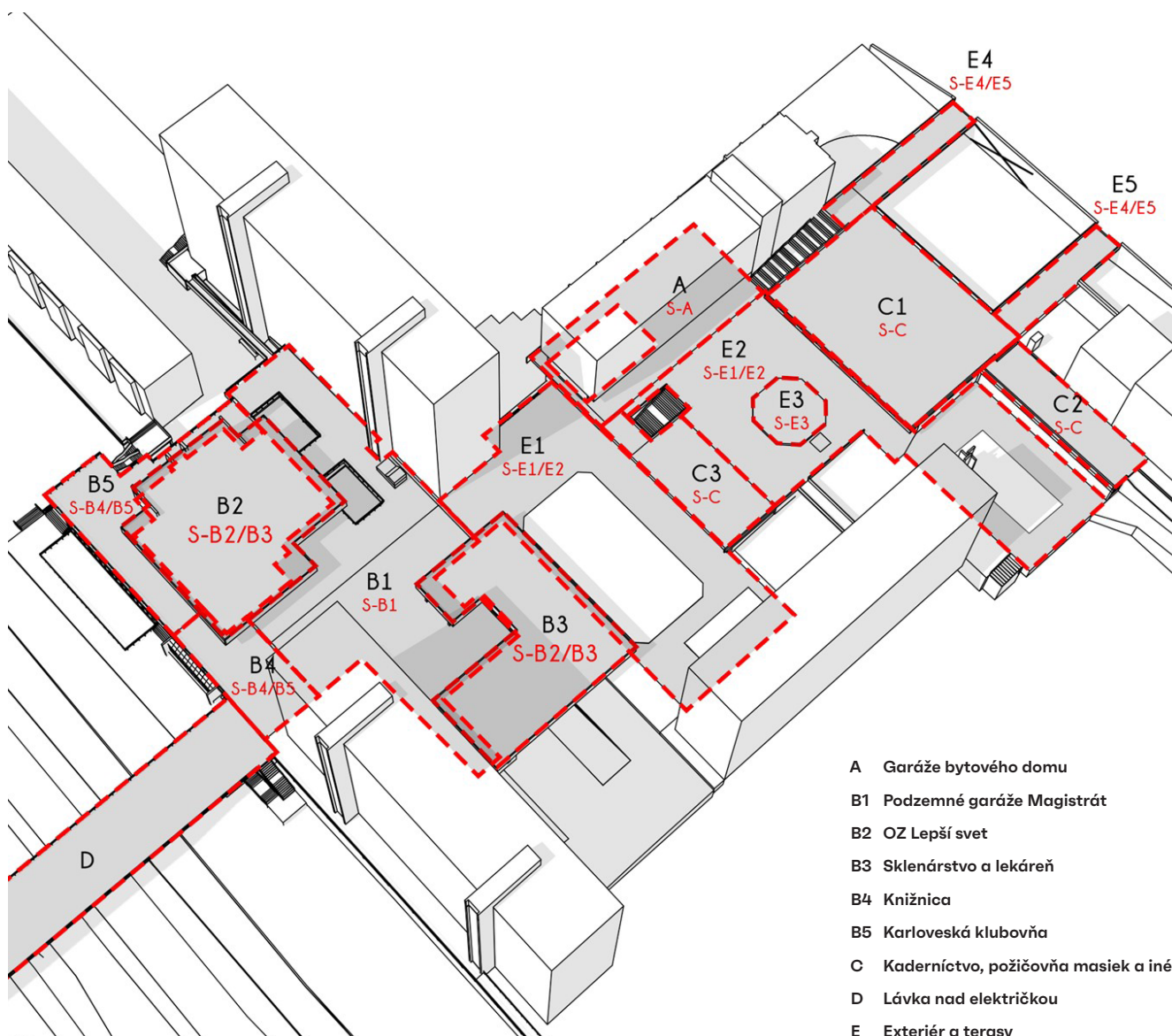
Etapizácia

Návrh rekonštrukcie by mal počítať s jej časovým a priestorovým etapizovaním. Keďže sa bude jednať o veľkú investíciu, treba počítať s tým, že sa neudeje v krátkom čase a na celom území námestia naraz. V návrhu treba definovať ideálny postup, ktoré priestory a časti námestia je potrebné riešiť hneď na začiatku rekonštrukcie a ktoré ich budú nasledovať. Rozloženie rekonštrukcie do času by malo vychádzať z jasného konceptu a malo by byť jednoducho pochopiteľné. Pri etapizácii je potrebné zohľadniť aj nepretržitú prevádzku priestoru počas stavebných prác.

Stavebno-technický posudok

Stavebno-technický posudok bol vypracovaný Slovenskou technickou univerzitou (12/2020). Obsahom sú výkresy a popísaný súčasný stavebno-technický stav objektov. Posudok má slúžiť ako podklad pre poznanie skutkového stavu a následnú realizovateľnosť budúceho návrhu (viac info v súťažných pomôckach / 05_Stavebno-technický posudok STU).

Riešené územie a jednotlivé objekty boli rozdelené a označené nasledovne:

01 Súťažné zadanie

A Garáže bytového domu

Najzávažnejším problémom je zatekanie dažďovej vody zo strany od námestia, ktorá netesnosťami v stropoch a nosnom múre vchádza až do najnižšieho podlažia garáží. Podmienkou pre obnovenie funkčnosti objektu je odstránenie príčin zatekania (izolácia objektu zo strany od námestia). Posudzovanú nosnú konštrukciu možno bezpečne zaťažiť novým zaťažením tak, aby úroveň namáhania nosných prvkov zodpovedala súčasnej hladine zaťaženia. V prípade zvýšenia zaťaženia je nutné existujúce nosné prvky konštrukcie posúdiť na nové namáhanie, prípadne navrhnúť vhodný spôsob ich zosilnenia.

B1 Podzemné garáže magistrát

Problém opäť spôsobuje presakovanie zrážkovej a vozidlami dovlečenej vody do nosných prvkov konštrukcie. Objavujú sa tu aj havarijné stavy stropných panelov, vybočenia výstuže nosných stĺpov, nadmerné priehyby vyložených prievlakov či poškodenie pórobetónových nosníkov okol svetlíkov. Konštrukciu je možné bezpečne zaťažiť novým zaťažením iba do súčasnej úrovne zaťaženia. V prípade zvýšenia zaťaženia je nutné existujúce nosné prvky konštrukcie posúdiť na nové namáhanie, prípadne navrhnúť vhodný spôsob ich zosilnenia.

B2 OZ Lepší svet, B4 Knižnica, B5 Karloveská klubovňa

Posudzované nosné konštrukcie možno bezpečne zaťažiť novým zaťažením tak, aby úroveň namáhania nosných prvkov zodpovedala súčasnej hladine zaťaženia. V prípade zvýšenia zaťaženia je nutné existujúce nosné prvky konštrukcií posúdiť na nové namáhanie, prípadne navrhnúť vhodný spôsob ich zosilnenia.

B3 Sklenárstvo a lekáreň

Posudzovanú nosnú konštrukciu možno bezpečne zaťažiť novým zaťažením tak, aby úroveň namáhania nosných prvkov zodpovedala súčasnej hladine zaťaženia. V prípade zvýšenia zaťaženia je nutné existujúce nosné prvky konštrukcie posúdiť na nové namáhanie, prípadne navrhnúť vhodný spôsob ich zosilnenia. Vystuženie nosných prvkov je nutné pred samotným posúdením poveriť.

C Kaderníctvo, požičovňa masiek a iné

Počas vizuálnej prehliadky objektu C boli na nosných prvkoch zaznamenané viaceré chyby a poruchy. Presakovanie zrážkovej vody – dochádza k zatekaniu zrážkovej vody z námestia a vonkajších schodísk do interiéru a na nosné prvky konštrukcie. Korózia betónu a muriva – dlhodobá zvýšená vlhkosť nechráneného muriva v interiéru vedie k degradácii muriva. Korózia výstuže – výstuž viacerých nosných prvkov je v aktívnom štádiu korózie ocele rôzneho stupňa a vyžaduje sekundárnu ochranu.

Posudzovanú nosnú konštrukciu možno bezpečne zaťažiť novým zaťažením tak, aby úroveň namáhania nosných prvkov zodpovedala súčasnej hladine zaťaženia. V prípade zvýšenia zaťaženia je nutné existujúce nosné prvky konštrukcie posúdiť na nové namáhanie, prípadne navrhnúť vhodný spôsob ich zosilnenia. Objekty zhotovené z nosnej sústavy BAUMS boli pôvodne projektované na životnosť 15/20 rokov. Z toho vyplýva, že v súčasnosti sa nachádzajú za dobou projektovanej životnosti.

E Exteriér a terasy

Objekty sa skladajú z povrchových úprav na rôznych výškových úrovniach námestia a vo veľkej miere sa povrchové úpravy týkajú strešného pláňa príslušných jednotlivých objektov vo forme pochôdznej úpravy. Vizuálna obhliadka verejne prístupných miest ukázala mnohé nedostatky. Všetky objekty majú problém s vlhkosťou, je potrebné sa osobitne venovať hydroizoláciám pochôdznych aj nepochôdznych striech, spodnej stavbe a jej oddrenáňovaniu.

01 Súťažné zadanie

Podzemné priestory garáže Magistrát Foto: MIB

B2 OZ Lepší svet, B4 Knižnica, B5 Reštaurácia Karloveská klubovňa
Foto: MIB

01 Súťažné zadanie

B3 sklenárstvo a lekáreň

Foto: MIB

Objekt C1 bývalých potravín - zhotovené z nosnej sústav BAUMS

Foto: MIB

01 Súťažné zadanie

Pešia lávka ponad dopravný koridor

Foto: MIB

Exteriérová plocha B1, B3, B4 Jurigovho námestia

Foto: MIB

01 Súťažné zadanie

Exteriérová plocha C3 Jurigovho námestia s mobiliárom a svietidlami verejného osvetlenia

Foto: MIB

Oporný múr a lávky pri ňom

Konštrukcie lávky pozostáva zo železobetónových doskový trámov a pilierov. Nevhodné je odvodnenie doskového trámu lávok a ich prevedenie na pilier je neakceptovateľné, je viditeľná silná degradácia betónov ako aj výstuže pilierov. Únosnosť tohto konštrukčného prvku je dôležitá napríklad pre možný prístup hasičov k objektu A od námestia. Rekonštrukcia oporného múru (OM) je nevyhnutná a to profesionálnym spôsobom. Pri výdatných dažďoch hrozí hromadenie vody za OM.

01 Súťažné zadanie

Oporný múr a železobetónové monolitické lávky

Foto: MIB

Prepájacia železobetónová lávka s asfaltovým povrchom

Foto: MIB

Súťažné zadanie

Sekcia súťaží

Primaciálne námestie 1
814 99 Bratislava
Slovensko

sutaze@mib.sk

www.mib.sk